

IVN-MEDEDELINGEN NOVEMBER 2018, NR. 30

In deze aflevering:

+ Nederlandse cultuur in den vreemde (vervolg)

+ Komende evenementen

- ++ Lezing over koloniale oorlogen in Indonesië
- ++ Wat er zo mooi is aan dialecten
- ++ Dag van de Literatuurkritiek
- ++ Frans Kellendonk: een ongelovige gelovige
- ++ Activiteiten Zuid-Afrika Huis

+ Varia

- ++ Pas verschenen (I): *De Parelduiker* over J.J. Slauerhoff
- ++ Pas verschenen (II): Verraad en overmoed tijdens de bezetting aan de RU Groningen
- ++ Vacature *Internationale Neerlandistiek*
- ++ Schemerarchieven (30)
- ++ De werkbank (30)

NEDERLANDSE CULTUUR IN DEN VREEMDE (vervolg)

Al eeuwenlang verlaten Nederlanders en Vlamingen hun land om elders een nieuw leven op te bouwen. Hun moedertaal geven ze vaak snel op in den vreemde, zo wordt gezegd. Maar hoe Nederlandse emigranten omgaan met hun taal en identiteit is tot nu toe nooit systematisch onderzocht. Hoe het precies zit, willen onderzoekers van het Meertens Instituut en de Taalunie achterhalen in het project Vertrokken Nederlands, dat wordt uitgevoerd onder leiding van Nicoline van der Sijs.

Inmiddels zijn er twee enquêtes opgesteld. De eerste enquête gaat over het taalgebruik, en is hier te vinden:

<https://www.meertens.knaw.nl/surveys/index.php/179127/lang-nl>

Deze eerste enquête is inmiddels al door meer dan 4000 Nederlandse of Vlaamse emigranten ingevuld.

De tweede enquête gaat over de Nederlandse cultuur in den vreemde en over behoeftes aan ondersteuning. Deze enquête is begin oktober beschikbaar gekomen en staat hier:

<https://www.meertens.knaw.nl/surveys/index.php/697842/lang-nl>

Graag roepen we iedereen die is geëmigreerd, op om *beide* enquêtes in te vullen. Verder hopen we dat u de enquêtes massaal wilt delen en doorsturen aan geëmigreerde Nederlanders en Vlamingen, of nazaten daarvan. De neerlandici extra muros kunnen in de verbreiding een belangrijke rol spelen, en wij hopen dat zij de enquête bekend maken, bijvoorbeeld via hun website of tijdens bijeenkomsten. De antwoorden op de enquêtes kunnen helpen om inzicht te krijgen in taal- en cultuurverandering, maar ook om te achterhalen welke behoeftes er bestaan onder geëmigreerden op het gebied van talige ondersteuning vanuit de Lage Landen, bijvoorbeeld in het verzorgen van onderwijs.

Meer informatie over het project is te vinden in dit persbericht:

<https://www.meertens.knaw.nl/cms/nl/nieuws-agenda/nieuwsbrief/uitgelicht/145657-grootschalig-onderzoek-naar-de-taal-van-nederlandse-emigranten>

Zie voorts de projectwebsite Vertrokken Nederlands – Emigrant Dutch (<http://www.meertens.knaw.nl/vertrokken-nederlands/>). Om op de hoogte te blijven van de vorderingen kan men zich het beste aanmelden bij de Facebookgroep Vertrokken Nederlands: <https://www.facebook.com/groups/373691686482941/>.

Suggesties en opmerkingen kunnen worden gestuurd aan de projectleider: Nicoline van der Sijs, post@nicolinevdsijs.nl

1. KOMENDE EVENEMENTEN

1.1. Lezing over koloniale oorlogen in Indonesië

[ingezonden mededeling van Klaartje Groot, Multatuli Genootschap]

Op de najaarsvergadering van het Multatuli Genootschap op 3 november spreekt Piet Hagen over zijn nieuwe boek 'Koloniale oorlogen in Indonesië. Vijf eeuwen verzet tegen vreemde overheersing'. Het is een relaas van vijf eeuwen vreemde overheersing door Portugese, Spaanse, Nederlandse, Engelse, Franse en Japanse kolonisatoren onder het motto van Jan Pieterszoon Coen: 'Geen handel zonder oorlog'.

Wanneer: zaterdag 3 november, inloop vanaf 13.30 uur; aanvang 14.00

Waar: Doelenzaal van de [Universiteitsbibliotheek van Amsterdam](#), Singel 425
Toegang vrij

1.2. Wat er zo mooi is aan dialecten

Van 6 november t/m 4 december verzorgt dr Jan Stroop, voormalig hoofddocent aan de Universiteit van Amsterdam, uitvinder van de term Poldernederlands, 5 hoorcolleges met interactie aan de VU Amsterdam in het kader van het HOVO-curriculum. Titel: "Wat er zo mooi is aan dialecten".

[Meer informatie](#)

1.3. Dag van de Literatuurkritiek

[ingezonden mededeling van deBuren, Brussel]

DeBuren en literair-kritisch platform De Reactor slaan opnieuw de handen in elkaar voor de Dag van de literatuurkritiek: een nascholingsdag voor docenten Nederlands van het middelbaar onderwijs die inzet op literatuur en literatuurkritiek in de klas.

Zes sprekers, onder wie drie schrijvers en drie literaire critici, openen het debat met korte, prikkelende statements. Diversiteit en inclusiviteit vormen daarbij de rode draad. In hun statements beantwoorden ze elk vanuit hun ervaring en achtergrond de vraag **hoe je literatuurkritiek kunt gebruiken om een meer diverse en inclusieve literatuur voor leerlingen te ontsluiten**. Na de statements gaan de zes sprekers telkens in kleinere groepen met elkaar in debat.

Medewerkenden:

Radna Fabias – laureate C. Buddingh'-prijs voor *Habitus*

Karin Amatmoekrim – auteur van onder meer *Het gym* en *De man van veel*

Koen Peeters – laureaat ECI Literatuurprijs voor *De mensengenezer*

Sarah Posman – Docent en literatuurcriticus bij De Reactor

Martijn Koek – Beste docent Nederlands 2014

Maartje Amelink – literatuurcriticus bij De Reactor

Kila&Babsie – geven een voorproefje van hoe je met hun boek *Woorden temmen. 24 uur in het licht van Kila&Babsie* in de klas aan de slag kan gaan

Willem Bongers-Dek is presentator van dienst (deBuren).

[Meer informatie](#)

Wanneer: donderdag 8 november, 10.00-17.00 uur

Waar: de Brakke Grond, Nes 45, Amsterdam

1.4. Frans Kellendonk: een ongelovige gelovige

Hoewel de rooms-katholiek opgevoede schrijver Frans Kellendonk (1951-1990) zich na zijn volwassenwording beschouwde als 'een ongelovige gelovige', bleef hij er zijn hele leven van overtuigd dat de gemeenschap stichtende functie van de kerk een blijvende waarde en betekenis vertegenwoordigde, vooral in maatschappelijk opzicht. In zijn essays draagt hij deze overtuiging expliciet uit, daarbij steun zoekend bij Paulus en Augustinus én bij de traditie van het literaire modernisme. In zijn verhalend werk geeft hij er vorm aan op een niet zelden tegendraadse en als controversieel ervaren manier.

In deze lezing zal Kellendonks biograaf Jaap Goedegebuure - die vanaf Kellendonks debuut in 1977 regelmatig over diens werk publiceerde - aan de hand van een aantal concrete voorbeelden uit zijn oeuvre ingaan op de theologische en cultuurfilosofische implicaties van zijn stellingname. Zo was Kellendonk van mening dat we de notie 'God' het beste konden opvatten als een heilzame fictie en hechtte hij aan het blijvende belang van de joods-christelijke erfenis.

Wanneer: zaterdag 10 november, 14.00-16.00 uur

Waar: [Het Inspiratiehuis](#), Peperstraat 20, Gouda

Toegang € 20,-

1.5. Activiteiten Zuid-Afrika Huis

[ingezonden mededeling van Corine de Maijer]

13 november 2018

Leeskring Zuid-Afrikahuis

Arjan Krijgsman bespreekt *Die taal van been* van Heilna du Plooy

Plaats: Zuid-Afrikahuis, Keizersgracht 141-C, 1015 CK Amsterdam

Tijd: 19.00 uur koffie, 19.30 uur aanvang

Kosten: € 2,50

Aanmelden: tel. 020-6249318 of per e-mail: bibliotheek@zuidafrikahuis.nl

11 december 2018

Leeskring Zuid-Afrikahuis

Tineke Dorr en Rob van der Veer bespreken *Karolina Ferreira* van Lettie Viljoen.

Plaats: Zuid-Afrikahuis, Keizersgracht 141-C, 1015 CK Amsterdam

Tijd: 19.00 uur koffie, 19.30 uur aanvang

Kosten: € 2,50

Aanmelden: tel. 020-6249318 of per e-mail: bibliotheek@zuidafrikahuis.nl

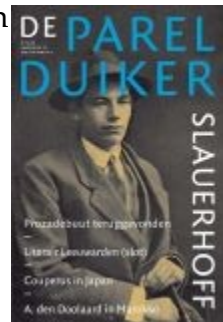
2. VARIA

2.1. Pas verschenen (I): *De Parelduiker* over J.J. Slauerhoff

[ingezonden mededeling van Hein Aalders]

Prozadebuut Slauerhoff teruggevonden

Kan er nog iets nieuws verschijnen van Slauerhoff, die precies 120 jaar geleden in Leeuwarden geboren werd? De nieuwe editie van de *Verzamelde gedichten* bewijst het: ruim 80 niet eerder in het verzameld werk opgenomen gedichten en 13 überhaupt voor het eerst gepubliceerde verzen. En een bibliothecaris deed een gelukkige greep in de kelders van een Rotterdamse bibliotheek. Wie wat bewaart heeft wat. Het was bekend dat Slauerhoff in zijn studententijd een spotnovelle had gepubliceerd over het gezin waar hij op kamers woonde. De publicatie kwam echter nooit boven water maar is nu te lezen in *De Parelduiker*: een satirisch verhaal waarin hij zeer getrouw zijn oom en tante te kijk zet.

Literair Leeuwarden (dl. 3 en slot)

Voor sommigen leek Leeuwarden een provinciale grijze muis, waar men cultuur het liefst in het frituurvet gooit. Maar dat berust op een misverstand. De uitverkiezing tot Culturele Hoofdstad van Europa bracht alles ook nog eens in een stroomversnelling. Lokale kunstenaars hoeven niet

langer naar Groningen of Amsterdam te verhuizen 'om het te maken'. Deze culturele klimaatverandering schemert ook door in het werk van de schrijvers die tegenwoordig in en om de Friese hoofdstad actief zijn. Misschien is er tussen de regels door zelfs een verklaring te vinden voor de huidige bloei.

De Parelduiker 2018/4

isbn 978 90 5937 519 2 (ook via het cb bestelbaar). 80 blz. € 12,50.

Abonnement (5 nummers) € 49,90. Digitaal abonnement (pdf) € 34,90, losse nummers digitaal € 7,50.

De Parelduiker is een uitgave van de Stichting Het Oog in 't Zeil i.s.m. Uitgeverij Bas Lubberhuizen en wordt financieel ondersteund door het Nederlands Letterenfonds en de Stichting Vrienden van De Parelduiker. Redactie Hein Aalders (eindredactie), Marco Daane,

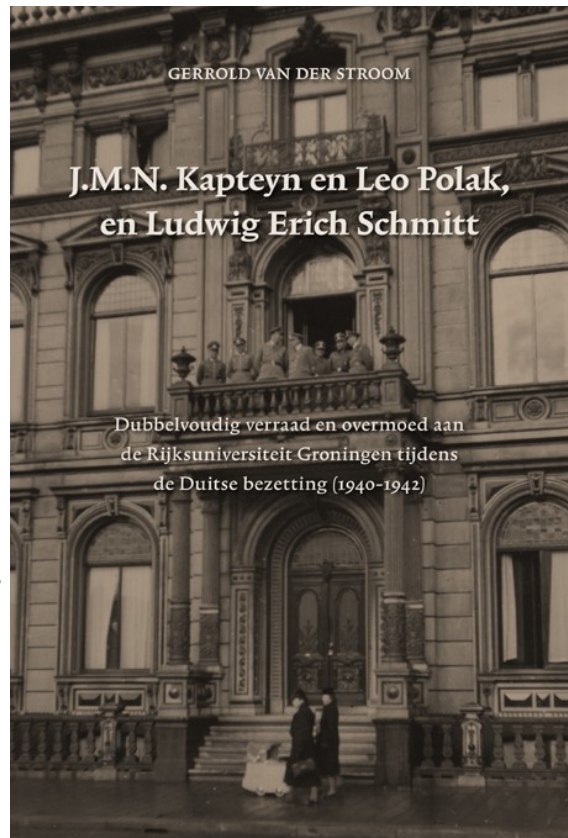
Marco Entrop, Marsha Keja, Menno Voskuil en Thijs Wierema. Zie ook:
www.parelduiker.nl

2.2. Pas verschenen (II): Verraad en overmoed tijdens de bezetting aan de RU Groningen

[ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf, Stichting Neerlandistiek VU]

Pas verschenen: J.M.N. Kapteyn en Leo Polak, en Ludwig Erich Schmitt. Dubbelvoudig verraad en overmoed aan de Rijksuniversiteit Groningen tijdens de Duitse bezetting (1940-1942) door Gerrold van der Stroom

Heftige discussies zijn tot op de dag van vandaag gevoerd over het optreden in 1940/1941 van de rector magnificus van de Groningse Universiteit. Heeft deze hoogleraar germanistiek J.M.N. Kapteyn nu al of niet de Joodse hoogleraar Leo Polak verraden aan de Duitsers? Belangrijke nieuwe gegevens over deze beruchte zaak-Polak hebben echter niet de aandacht gekregen die zij verdienden. Tijd dus om de hele gang van zaken nauwgezet te reconstrueren. Daarbij is het van belang ruime aandacht te besteden aan de relaties tussen Kapteyn en de Duitse bezetter, inclusief de naoorlogse omgang met de feiten.

Bovendien werd naar Kapteyns wens – en daarom geruggesteund door de SS – in 1941 de jonge en briljante Duitse germanist en neerlandicus Ludwig Erich Schmitt als hoogleraar te Groningen benoemd. Waarom hij daar alweer na een jaar moest verdwijnen, wordt aan de hand van vooral Duitse archieven uiteengezet.

Gerrold van der Stroom, *J.M.N. Kapteyn en Leo Polak, en Ludwig Erich Schmitt. Dubbelvoudig verraad en overmoed aan de Rijksuniversiteit Groningen tijdens de Duitse bezetting (1940-1942)* (Amsterdam: Stichting Neerlandistiek VU & Münster: Nodus Publikationen 2018). 82 blz., 12 ills, € 19,50 excl. verzendkosten.
Stichting Neerlandistiek VU, Amsterdam ISBN/EAN 978-90-8880-998-9
Nodus Publikationen, Münster ISBN/EAN 978-3-89323-777-7

Bestellen via info@jnoordegraaf.nl of via Nodus Publikationen,

<http://nodus-publikationen.de>, nodus@elverdissen.de, Nodus Publikationen,
Angelika Rüter, Lingener Straße 7, D-48155 Münster

2.3. Vacature *Internationale Neerlandistiek*

Het IVN-tijdschrift *Internationale Neerlandistiek* zoekt redactieversterking:
<https://www.ivn.nu/nieuws/vacature-redactie-internationale-neerlandistiek-1715>

2.4. Schemerarchieven (30)

[Een buitengewoon ritme van vlakken en lijnen](#)

2.5. De werkbank (30)

[Dé historische database van Nederland](#)

==> Kijk ook altijd even in [Neerlandistiek](#) (het vroegere Neder-L)

IVN-leden lezen *VakTaal* [online](#)
Reacties, opmerkingen en bijdragen
(en natuurlijk ook e-adreswijzigingen) naar:
Wim Klooster of Guido Leerdam,
wgk@xs4all.nl of guidoleerdam@gmail.com
www.ivn.nl

Internationale
Vereniging voor
Neerlandistiek